

Początki łódzkiej geodezji

Rok odzyskania przez Polskę niepodległości to dla Łodzi, tak jak i wielu innych polskich miast, początek ciężkiej pracy. Wśród wielu działań jakie rozpoczęto w mieście, na uwagę zasługują prace związane z miejską siecią kanalizacyjno-wodociągową. Aby móc ją wybudować należało podjąć szereg działań zmierzających do przeprowadzenia szczegółowych pomiarów geodezyjnych Łodzi. Stale powiększające się miasto nie miało zorganizowanej służby geodezyjnej zaopatrzonej w odpowiednie przyrządy pomiarowe oraz mapy. W tym też celu, w Magistracie, powołano do życia 1 lipca 1918 r. Oddział Pomiarów na którego czele stanął inżynier geodeta Franciszek Walicki. Przed nowym kierownikiem postawiono trudne zadania: zorganizowanie oddziału, przeprowadzenie pomiarów miasta oraz stworzenie map, dzięki którym można było przeprowadzić prace regulacyjne. Franciszek Walicki i jego następcy od 1922 r. Władysław Bobrowski spełnili pokładane w nich oczekiwania. Stworzyli dobrze zorganizowany oddział, z którego efektów pracy korzystali łódzcy geodeci jeszcze do połowy lat 70. XX wieku. To właśnie ten krótki, ale jakże bogaty w wydarzenia, okres międzywojenny przybliży wystawa.

Biogram Franciszka Walickiego

Franciszek Walicki, syn Jana i Heleny z domu Chrzczonowicz, urodził się 17 września 1874 r. w miejscowości Biesiady koło Mińska. Szkołę realną ukończył w Wilnie, naukę kontynuował w szkole geometrów i taksatorów w Petersburgu. W 1895 r. rozpoczął studia miernicze na Wydziale Inżynierii Politechniki Lwowskiej. Był wyróżniającym się studentem, powierzono mu więc wykonanie robót hydrograficznych dla Namiestnictwa oraz dwukrotnie delegowano z uczelni w charakterze członka komisji badającej roboty hydrotechniczne prowadzone na terenie Austro - Węgier, a mianowicie Styrii, Chorwacji, Krainie, Tyrolu i na wybrzeżach Adriatyku. Studia ukończył 7 lipca 1899 r., z wynikiem bardzo dobrym.

W sierpniu 1899 r. powrócił do Wilna i rozpoczął pracę w Komisji Szacunkowej Magistratu miasta. Rok później powierzono mu obowiązki kierownika nowo utworzonego Wydziału Pomiarów. Poprzez objęcie tej funkcji Walicki podjął się prac pionierskich. Zaprojektował i założył lokalną sieć triangulacyjną dla Wielkiego Wilna oraz sieć niwelacyjną, które następnie sam obliczył i wyrównał. Pod jego nadzorem założono szczegółową osnowę poziomą i wysokościową, która stanowiła podstawę do wykonania pomiarów sytuacyjno-wysokościowych w celu sporządzenia mapy Wilna w skali 1:250.

Dokumentację z pomiaru, obliczenia i wyrównania sieci triangulacyjnej przesłano do zaopiniowania gronu profesorów geodetów w Moskwie. Konferencja Moskiewskiego Instytutu Mierniczego uznała te prace za najlepsze z dotychczas wykonanych na terenie Cesarstwa Rosyjskiego, ze względu na rozwiązania techniczne i uzyskane dokładności. Walicki był współautorem planu regulacji Wilna oraz wykonawcą wielu prac pomiarowych w mieście i jego okolicach. Za sporządzenie map basenów wodnych Litwy, na wystawie ichtiologicznej w Petersburgu, otrzymał złoty medal i honorowy dyplom.

W marcu 1918 r. Magistrat miasta Łodzi ogłosił konkurs na stanowisko naczelnika nowo tworzonego Oddziału Pomiarów. Zadaniem naczelnika miało być zorganizowanie pracowni i wykonanie podstawowych robót geodezyjnych w mieście. Walicki przesłał swoją ofertę, a w maju jego kandydatura została zaakceptowana. Obowiązki naczelnika Oddziału Pomiarów w Magistracie miasta Łodzi objął 1 lipca 1918 r. Pracę rozpoczął od organizacji oddziału, zatrudnił sześciu inżynierów i techników geodetów. Następnie opracował projekty lokalnych sieci triangulacyjnej oraz niwelacyjnej i przystąpił do ich realizacji. Już w listopadzie tego samego roku zakończono pomiar podstawy (bazy) sieci triangulacyjnej. Pomiar kątów wykonano latem 1919 r., z pomocą oficerów - słuchaczy kursów mierniczych Instytutu Wojskowo-Geograficznego w Warszawie. W tym samym czasie stabilizowano repery i wykonywano niwelację precyzyjną. Zimą 1920 r. poświęcił Walicki na obliczenie i wyrównanie sieci triangulacyjnej oraz niwelacji precyzyjnej, aby wiosną 1921 r. przystąpić do stabilizacji i pomiaru ciągów poligonometrycznych (prace były wykonywane jeszcze w latach następnych). Podstawowe prace geodezyjne na terenie Łodzi zostały zakończone pod koniec 1921 r.

Pomimo sukcesów zawodowych Franciszek Walicki nie czuł się w Łodzi dobrze. Przemysłowe, dynamicznie rozwijające

się miasto, w którym przyszło mu żyć i pracować, różniło się od spokojnego Wilna. Wyjechał z Łodzi 1 sierpnia 1922 r. W Wilnie podjął pracę na poprzednio zajmowanym stanowisku kierownika Wydziału Pomiarów. W grudniu 1926 r. uzyskał kwalifikacje mierniczego przysięgłego, które umożliwiały mu prowadzenie samodzielnej działalności zawodowej. Opracował wówczas wiele map nieruchomości w Wilnie i w okolicach, a także kolorową mapę Druskiennik.

Dnia 1 maja 1939 r., po 40 latach pracy zawodowej, inż. Walicki przeszedł na emeryturę. Podczas wojny utrzymywał się wraz z rodziną z uprawy warzyw i kwiatów. Po zajęciu Wilna przez wojska sowieckie w 1944 r. był szykanowany przez NKWD. W grudniu został zatrzymany wraz z żoną. W areszcie śledczym na Łukiszkach przebywał do marca 1945 r., a w kwietniu rodzina została ewakuowana do Łodzi.

Ponieważ nie chciano uznać jego praw do emerytury, Franciszek Walicki musiał podjąć pracę. Został zatrudniony w Wydziale Pomiarów Zarządu Miejskiego na podrzędnym stanowisku. Wykorzystał więc uprawnienia, jakie uzyskał po ukończeniu w latach 1920-1921 wieczorowego kursu tkactwa przy Państwowej Szkole Włókienniczej. W połowie 1946 r. przeniósł się do Centralnego Zarządu Przemysłu Włókienniczego, na stanowisko kierownika Wydziału d/s Inwestycji, Budownictwa i Odbioru Robót.

W grudniu 1946 r. uznano jego prawa emerytalne. Niewielka kwota jaką otrzymał spowodowała, że kontynuował pracę aż do połowy 1952 r. W tym czasie dokonał odbioru budowlanego ok. 1600 obiektów przemysłu lekkiego. Jako emeryt był czynny zawodowo jeszcze przez okres 10 lat. Pełnił m. in. funkcję biegłego sądowego w zakresie budownictwa, wyceny gruntów, budynków i fabryk. To właśnie w tym okresie został doceniony. Uchwałą Rady Państwa z 22 lipca 1959 r. otrzymał Złoty Krzyż Zasługi.

Franciszek Walicki zmarł 14 lutego 1964 r. w Łodzi i został pochowany na Cmentarzu Starym przy ul. Ogrodowej.

Pozostawił po sobie syna, z małżeństwa z Felicją Kunicką, Franciszka Jana (ur. 20.07.1920 r. w Łodzi – zm. 03.10.2015 r. w Gdyni), oficera marynarki, dziennikarza i publicystę, nestora polskiej muzyki rockowej, autora wielu tekstów piosenek napisanych pod pseudonimem Jacek Grań.

Biogram Wacława Bobrowskiego

Wacław Bobrowski, syn Jerzego i Zuzanny z d. Rudomino, urodził się 26 lutego 1889 r. w Żłobinie koło Bobrujska, w rodzinie ziemiańskiej. W latach 1901-1909 uczęszczał do szkoły realnej w Wilnie. W 1910 r. rozpoczął studia w Konstantynowskim Instytucie Mierniczym w Moskwie. Podczas wakacji dorabiał jako praktykant: w 1911 r. u inż. Głowina w Archangielsku, a w latach 1912 - 1915, jako technik mierniczy przy pomiarach szczegółów w Wydziale Pomiarów miasta Wilna, kierowanym przez inż. Franciszka Walickiego. W styczniu 1916 r. został powołany do wojsk inżynieryjnych armii carskiej. Podczas służby wojskowej, 5 czerwca 1916 r. Konferencja Instytutu Mierniczego przyznała mu tytuł inżyniera oraz dyplom ukończenia studiów. W marcu 1917 r. odkomenderowano go do Wojskowej szkoły topografów w Petersburgu. We wrześniu tego samego roku wstąpił, jako ochotnik, w stopniu podporucznika, do organizowanej na wschodzie Legii Oficerskiej I Korpusu Polskiego gen. Józefa Dowbor-Muśnickiego. Po rozwiązaniu Korpusu w przyjechał do Łodzi, gdzie 15 sierpnia 1918 r. rozpoczął pracę w Oddziale Pomiarów Magistratu m. Łodzi na stanowisku geometry. Naczelnik Franciszek Walicki powierzył mu wówczas nadzór nad założeniem podstawy (bazy) sieci triangulacyjnej.

Wybuch wojny polsko-sowieckiej przerwał inż. Bobrowskiemu wykonywanie pomiarów w Łodzi. Dnia 31 grudnia 1919 r. został powołany do służby w wojskach kolejowych, gdzie był kolejno oficerem mundurowym, dowódcą kompanii i adiutantem technicznym. Koniec wojny zastał go w rejonie Baranowicze - Łuniniec. Przebywał tam aż do 30 listopada 1921 r., gdyż Ministerstwo Spraw Wojskowych nie wyrażało zgody na jego wcześniejszą demobilizację pomimo licznych monitów Magistratu m. Łodzi.

Do Łodzi wrócił 1 stycznia 1922 r. W lutym rozpoczął ponownie pracę w Magistracie, jako inżynier geodeta. Po odejściu Franciszka Walickiego w połowie 1922 r., sprawował funkcję pełniącego obowiązki kierownika Oddziału. Ostatecznie został jego szefem 1 maja 1923 r. Kontynuował szczegółowe pomiary miasta, w oparciu o które powstały mapy w skali 1:250 i 1:500 o kroju sekcyjnym.

Dnia 20 lutego 1924 r. Bobrowski otrzymał dyplom mierniczego przysięgłego. Rozpoczął wówczas wykonywanie, za zgodą Magistratu, prywatnych robót pomiarowych. Ich efektem było powstanie wielu opracowań wykorzystywanych do celów prawnych oraz parcelacji gruntów i majątków w Łodzi oraz jej okolicach.

W latach 1932-1935 Bobrowski, jako kierownik Oddziału, stanął przed bardzo poważnym zadaniem. Zaszła wówczas potrzeba analizy dokładności łódzkiej sieci triangulacyjnej. We wrześniu 1933 r. dokonano pod jego nadzorem powtórnego pomiaru długości bazy na ul. Zagajnikowej. Sygnalizację punktów triangulacyjnych wykonano w lecie, zaś obserwacje kątowe we wrześniu i październiku 1934 r. Zimą 1935 r. przeprowadzono w Oddziale Pomiarów ściśle wyrównanie sieci, uzyskując zadowalającą ocenę dokładności pomiarów.

W tym samym roku zdecydowano się również na założenie mapy zasadniczej miasta w skali 1:1000, w układzie sekcyjnym, na planszach aluminiowych. Dla obszaru Śródmieścia utrzymano jednak mapę w skali 1:250 na arkuszach kartonowych. Mapy te były używane dla potrzeb miasta aż do drugiej połowy lat 70. XX w., do czasu, kiedy zaczęły być stopniowo wypierane przez mapę zasadniczą w skali 1:500.

O tym jak dobrze Bobrowski wykonywał swoją pracę świadczyły otrzymane nagrody: 31 maja 1929 r. został odznaczony Medalem Dziesięciolecia Odzyskania Niepodległości, 30 września 1938 r. Srebrnym Krzyżem Zasługi, który wręczył mu premier Sławoj- Składkowski, a Wojewoda Łódzki uhonorował go w tym samym roku brązowym medalem za długoletnią służbę, zaś w 1939 r. otrzymał medal srebrny.

Po wybuchu II wojny światowej i zajęciu Łodzi przez Niemców, Bobrowski administrował posiadanym zasobem geodezyjno - kartograficznym. Dnia 14 stycznia 1940 r. został wysiedlony z rodziną do obozu przesiedleńczego, w którym przebywali do 21 lutego tegoż roku. Od wywiezienia uratował ich przypadek. Niemcy zorientowali się, iż bez fachowej wiedzy dotychczasowego naczelnika Oddziału Pomiarów nie będą mogli wykorzystać istniejącego zasobu geodezyjnego do swoich celów. Zatrudnili więc w nim Bobrowskiego.

Kiedy do miasta 19 stycznia 1945 r., wkroczyły oddziały armii sowieckiej Waclaw Bobrowski, wraz z pozostałymi pracownikami, zabezpieczył sprzęt pomiarowy wraz z archiwum geodezyjnym. Ponownie został kierownikiem Oddziału Pomiarów i rozpoczął organizowanie łódzkiej służby geodezyjnej.

Lata powojenne charakteryzowały się ciągłymi reorganizacjami w Zarządzie Miejskim i późniejszym Prezydium Rady Narodowej m. Łodzi. W okresie 11 lat Bobrowski był zatrudniony w kilku instytucjach nie zmieniając jednocześnie pokoju i biurka. Piastował kolejno stanowiska kierownika: administracji mierniczej, działu geodezji i oddziału katastralnego, Wydziału Geodezji (od lipca 1953 r.), działu geodezji w Zarządzie Dróg, Geodezji i Zieleni (od sierpnia 1957 r.). Za swoją powojenną pracę został odznaczony w 1957 r. Złotym Krzyżem Zasługi.

W kwietniu 1958 r. inż. Waclaw Bobrowski przeszedł na emeryturę.

Zmarł 6 lipca 1959 r. w wieku 70 lat. Został pochowany na Cmentarzu Starym.

Z żoną, Teresą z Sobczaków, miał dwoje dzieci: syna Jerzego (ur. 27.06.1923 r.) i córkę Barbarę (ur. 13.01.1927 r.).

Wystawa została objęta honorowym patronatem przez Prezydenta Miasta Łodzi Panią Hannę Zdanowską

Dziękujemy za merytoryczny wkład w stworzenie ekspozycji oraz przekazanie do zbiorów APŁ fotografii z pomiarów geodezyjnych Łodzi, a także udostępnienie pamiątek po pierwszych kierownikach Oddziału Pomiarów Panu Zdzisławowi Szambelanowi.

Prezentacja została wzbogacona o stary sprzęt geodezyjny dzięki uprzejmości Stowarzyszenia Geodetów Polskich Oddział w Łodzi, którego członkom dziękujemy za udostępnione ekspozyty.

